

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Ajankohtaista lukiodiplomijärjestämisen uudistamisesta ja ylioppilastutkinnon valmistelun tukemisesta

Ajankohtaista lukiokoulutuksessa ja yo-tutkinrossa
12.2.2025, Suomen rehtorit ry

Mikko Hartikainen, opetusneuvos
Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö
Opetushallitus

Lukiodyplomien jatkokehittäminen

Eduskunnan sivistysvaliokunta edellytti 2018 lukiolain hyväksymisen yhteydessä, että opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää lukiodyplomien muuttamisen kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi (SiVM 2/2018 vp)

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti selvityshenkilöt 19.12.2019

Selvitys luovutettiin opetus- ja kulttuuriministeriölle 12.1.2021

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksianto Opetushallitukselle (25.11.2021) Suunnitelma lukiodyplomien jatkokehittämisestä ja esitys toimeenpanosta, aikataulusta ja laskelma uudistuksen kustannuksista

Esitys luovutettiin opetusministeri Li Anderssonille 29.11.2022

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023

”Luodaan lukiodiplomeille valtakunnallinen kriteeristö ja mahdollistetaan yhden pakollisen ylioppilaskokeen korvaaminen lukiodiplomilla. Yhden viidestä ylioppilaskokeesta voisi jatkossa korvata lukiodiplomilla.”

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023

Hallitusohjelman mukaisen uudistuksen valmistelu

1.1.2025 alkaen

Ylioppilastutkintolautakunta vastaa taito- ja taideaineiden kokeiden kehittämisestä osaksi ylioppilastutkintoa.

Opetushallitus vastaa mahdollisista lukion opetussuunnitelman perustemuutoksista sekä taito- ja taideaineiden pedagogiikan kehittämisen ja opetushenkilöstön valmiuksien vahvistamisesta.

Opetushallitus vastaa lukiodiplomijärjestelmän kehittämisestä huomioiden taito- ja taideaineiden ylioppilastutkinnon kokeiden valmistelutyön.

Lähtökohdat

Lukiodiplomijärjestelmän kehittäminen 2024-2027

- Opetushallitus vastaa lukiodiplomijärjestelmän kansallisesta kehittämisestä.
- Lukiodiplomijärjestelmän kehittämistyötä ministeriön toimeksiannon pohjalta ([2021](#), 2023, TUSO 2027).
- Keskeisenä tehtävänä edistää hallitusohjelman mukaista uudistuksen valmistelua, joka kohdistuu lukiokoulutuksen pakollisiin taito- ja taideaineisiin.
- Tuemme taito- ja taideaineiden kokeiden kehittämistä yhteistyössä Ylioppilastutkintolautakunnan kanssa.

Lähtökohdat

Lukiodiplomijärjestelmän kehittäminen 2024-2027

- Uudistamme lukiodiplomijärjestelmää ja parannamme suorittamisen edellytyksiä.
- Perustuu lukiodiplomien vahvuuksille ja aiemmalle kehittämistyölle.
- Lähtökohtana tiivis yhteistyö lukioiden, yliopistojen ja muiden sidosryhmien kanssa.
- Tavoitteena luoda edellytyksiä lukiodiplomien hyödyntämiselle jatko-opintoihin haettaessa.

- Tuemme taito- ja taideaineiden kokeiden kehittämistä yhteistyössä YTL:n kanssa.
- Taito- ja taideaineiden kokeet edellyttää joitakin välttämättömiä muutoksia LOPS2019-perusteisiin (6.23 Lukiodiplomit).
- Lähtökohtana on, että muutokset ovat luonteeltaan rajattuja. Ne eivät edellyttäisi laajempia päivitystarpeita lukioiden opetussuunnitelmiin.

Mistä käytännössä kyse?

Lukiopidiplomijärjestelmän kehittämistyö

Taito- ja taideaineiden kokeiden valmistelun tukeminen

- asiantuntijayhteistyö Ylioppilaslautakunnan kanssa
- LOPS2019 -perusteiden muutosmääräys
- pedagogiikan kehittäminen ja opetushenkilöstön valmiuksien vahvistaminen

Lukiopidiplomijärjestelmän kehittämistyö

- lukiopidiplomien järjestämisen tukeminen
→ yhdenvertaisempi, luotettavampi ja saavutettavampi lukiopidiplomi
- lukiopidiplomien arviointilinjausten ja -menettelyn kehittäminen
- lukiopidiplomitarjonnan kehittäminen
- yhteistyön ja koulutuksen hankkimisen mahdollisuuksien edistäminen

Katsaus 2024 toimenpiteisiin

Lukiodiplomijärjestelmän kehittämistyö 2024-2027

- Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän lakiesityksen valmistelutyö
- Hallitusohjelman mukaista valmistelua tukeva seurantaryhmä
- Kartoitukset tutkintoon sisältyvistä musiikin/kuvataiteen/liikunnan kokeista suorituksista ja näytöistä eri maissa ja kansainvälisissä koulutusohjelmissa
- Kuvataiteen, musiikin ja liikunnan LOPS2019-tukimateriaalin suunnittelu
- Kotitalouden, käsityön, median, tanssin ja teatterin lukiodiplomin tukimateriaalit
 - [Opetussuunnitelmatyön tukimateriaali suunnittelu ja tuottaminen](#)
 - Opetuksen ja arvioinnin tukimateriaalin suunnittelu
- Seminaarit ja webinaarit

Toimenpiteitä 2025

Lukiodiplomijärjestelmän kehittämistyö 2024-2027

- ”Lukiodiplomijärjestelmän uudistamisen periaatteet huomioiden taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden valmistelutyö” (TUSO 2025)
- Kuvataiteen, musiikin ja liikunnan LOPS2019-tukimateriaalin tuottaminen
- Yhteistyö Ylioppilastutkintolautakunnan ja sidosryhmien kanssa
- Mahdollinen lukiodiplomitarjonnan kehittämisen valmistelu
- Lukiodiplomien arviointilinjausten uudistamisen valmistelu
- Lukiodiplomiaineiden opetuksen ja arvioinnin tukimateriaalien tuottaminen
- Lukiodiplomien järjestämistä ja arviointia kehittävät tilaisuudet.
- Vuosien 2026 ja 2027 toimenpiteiden suunnittelu

Toimenpiteitä tehdään käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Toimenpiteitä 2026-2027

Lukiodiplomijärjestelmän kehittämistyö 2024-2027

- LOPS2019 -muutosmääräyksen valmisteluprosessi
- Toimenpiteitä kuvataiteen, musiikin ja liikunnan pedagogiikan kehittämiseksi ja opetushenkilöstön valmiuksien vahvistamiseksi
- Yhteistyö Ylioppilastutkintolautakunnan ja sidosryhmien kanssa
- Muutosmääräyksen toimeenpanon tukeminen
- Toimenpiteitä lukiodiplomiaineiden pedagogiikan kehittämiseksi ja opetushenkilöstön valmiuksien vahvistamiseksi
- Mahdollisten uusien lukiodiplomien kehittäminen
- Lukiodiplomien suoritusohjeiden valmistelu

Toimenpiteitä tehdään käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Lakiuudistuksen kiteytys

Taito- ja taideaineiden kokeiden lähtökohdat

- Kokelaan taito- ja taideaineen kokeen suoritus muodostuu valmistavasta näytöstä ja digitaalisesta kirjallisesta kokeesta.
- Valmistava näyttö edeltää digitaalista koetta.
- Vaatimustaso perustuu oppiaineen valtakunnalliseen oppimäärään: pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot
- Kokeeseen osallistumisoikeus: pakolliset opinnot
- Arvostelu: alustava lukiossa ja lopullinen lautakunnassa
- Järjestämisvelvollisuus: kaikki lukiot

Uudistuksen aikataulu

Taito- ja taideaineiden kokeiden valmistelu

- Taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeet mahdollistavat lainsäädäntömuutokset tulleet voimaan 1.1.2025 alkaen.
- Taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden suorittaminen on mahdollista lukion 1.8.2027 aloittaville opiskelijoille.
- Ensimmäiset taito- ja taideaineiden kokeet järjestetään syksyllä 2029.
- Toimeenpanon valmistelutyö on käynnistynyt tutkinnon järjestämisestä ja toimeenpanosta vastaavassa Ylioppilastutkintolautakunnassa.
- Muutosmääräykset LOPS2019-perusteisiin ja niiden mukainen lukioiden opetussuunnitelmien päivitystyö toteutetaan vuosina 2026-2027.

Kansainväliset kartoitukset

Seurantaryhmän työskentelyn tukena

- Tuotettiin kartoitukset eri maiden koulutusjärjestelmissä ja kansainvälisissä koulutusohjelmissa tutkintoon sisältyvistä kuvataiteen, liikunnan ja musiikin kokeista, suorituksista ja näytöistä toisen asteen yleissivistävää lukiokoulutusta vastaavissa koulutuksissa (1.5.2024-30.8.2024)
 - Kuvataide: Jani Vepsä, Taiteen maisteri, väitöskirjatutkija, Taiteen ja median laitos, Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, Aalto-yliopisto
 - Liikunta: Kasper Salin, apulaisprofessori, Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto
 - Musiikki: Inga Rikandi, Musiikin tohtori (MuT), Sibelius-Akatemia, Musiikkipedagogi AMK, Kasvatustieteiden maisteri (KM)
- Kartoitukset luovutettu Ylioppilaslautakunnan käyttöön 11.2.2025.

Kansainväliset kartoitukset

Yleistä kansainvälisten kartoitusten tuloksista

- **Ilahduttavan monen maan lukiokoulutusta vastaavassa koulutuksessa tutkintoon sisältyy jonkinlainen taito- ja taideaineen koe.**
- **Pääosassa tarkastelluista malleista löytyi sekä näyttökoe että kirjallinen osuus.** Tyypillisesti taito- ja taideaineiden kokeisiin sisältyy jonkinlainen kirjallinen koe/kokeita ja pidempikestoinen taiteellisen tai taidollisen näytön osuus. Mahdollisuus taito- ja taideaineen eri tasoihin kokeisiin on käytössä monissa maissa.
- **Taito- ja taideaineiden kokeiden laajuudessa ja kestossa on paljon maakohtaista vaihtelua.** Taito- ja taideaineiden kokeet ja näytöt arvioidaan monissa maissa osaksi oppilaitostasolla ja joiltain osin arviointi toteutetaan ulkoisena, kansallisen toimielimen/viranomaisen toimesta.
- Tuloksista pääteltävissä, että taito- ja taideaineiden kokeissa muissa maissa edellytetty osaaminen **eroaa siitä, millaista osaamista suomalaisessa lukiokoulutuksessa näissä aineissa tavoitellaan.**
- **Taide- ja taitoaineen kokeiden rakenne, sisällöt, arviointi ja toimeenpano, kuten kyseisen maan koulutusjärjestelmänkin, on uniikki.** Tarkastellut mallit eivät ole siten sellaisenaan hyödynnettävissä taito- ja taideaineiden kokeiden kehittämisessä osaksi ylioppilastutkintoa.

Kansainväliset kartoitukset

Kartoitusten tuloksista oppiainekohtaisesti

Kuvataide

- **Kartoituksen 2. vaiheen tarkastelussa: Australian pääkaupunkiterritorio, Bulgaria, Irlanti, Pohjois-Irlanti/Iso-Britannia, Italia**
- Hyvin erilaisia toteutus- ja arviointimalleja: Opintojaksosuorituksia, näyttötöitä, käytännön kokeita ja kirjallisia kokeita, vuosien, kuukausien ja päivien mittaisia, keskitettyjä ja paikallisia rakenteita. Tarkastelluista malleista mikään ei suoraan sovellu ylioppilastutkintoon
- Osasta mahdollisesti tukea kuvataiteen pedagogiikan ja arviointiosaamisen kehittämiseen
- Osasta tukea kuvataiteen valmistavan näytön ja digitaalisen kokeen kehittämiseen: Referenssejä erilaisia tietoja ja taitoja osoittavista tehtävyytyypeistä ja kuvallisten tehtävien järjestelyjen yhdenmukaisuudesta

Musiikki

- **Kartoituksen 2. vaiheen tarkastelussa: Victoria/Australia, Irlanti, Israel, Tanska, Unkari, Uusi-Seelanti**
- Kaikissa kokeissa: kirjallinen koe/kokeita ja käytännön näyttöosuus/osuuksia; Mahdollisuus eri tasoiisiin kokeisiin; Oman kulttuurin musiikkiosuus; Näyttökoe koulussa, kirjallinen koe usein valtakunnallinen, arviointi keskitetty; Loppukoe otetaan huomioon haettaessa jatko-opintoihin.
- Mitä enemmän opetuksessa painotettiin luovia taitoja, sitä monitahoisemmat kokeet.

Liikunta

- **Kartoituksen 2. vaiheen tarkastelussa: Grönlanti, Hollanti, Irlanti, Skotlanti, Tanska, Unkari**
- Käytettyjä koemuotoja: Portfolio, Projekti, Kirjallinen tai suullinen koe, Näyttökoe, Kurssityö. Joissakin maissa käytössä useampi eritasoinen koe.
- Kirjallisten kokeiden painoarvo 30 %-70 %. Kokeiden sisältöjen vaativuudessa melko paljon eroa. Arviointi vaihteli (sisäinen/ulkoinen).
- Valtaosa näyttökokeista perustui yhteen tai kahteen näytettävään liikuntamuotoon, jonka kokelas sai valita. Muutamassa maassa oli käytössä laajemmat kokeet, jotka edellyttivät monipuolista osaamista.

Kansainväliset kartoitukset

Näkemyksiä hyödyntämismahdollisuuksista, Kuvataide (Vepsä 2024)

	Australian pääkaupunki- territorio	Bulgaria	Irlanti	Iso-Britannia, Pohjois-Irlanti	Italia
Tyyppi	Suoritus	Koe	Näyttö ja koe	Suoritus, näytöt	Koe tai näyttö
Rakenne	4 opintojaksoa, 3–5 tehtävää/jakso Vaihtelee	Monivalinta Avoin vastaus Kuvallinen tehtävä	Kurssityö Käytännön koe Kirjallinen koe	Portfolio Temaattinen projekti Tutkielma Temaattinen projekti	Vaihtelee Esim. käytännön koe, temaattinen tehtävä, tuotos ja raportti
Laajuus	2 v: 110–192,5 h	4 h	20 h + 5 h + 2,5 h	2 v: 180 h + 360 h	1–3 pv, 6 h/pv
Toimeenpano	Keskitytetyt perusteet Paikallinen yhteissuunnittelu	Keskitytty suunnittelu Valtakunnallinen koe	Keskitytty suunnittelu Valtakunnalliset teemat	Keskitytetyt säännöt Maanlaajuiset teemat Valvotut viimeistelyt	Keskitytty suunnittelu Valtakunnallinen koe
Arvostelu	Paikallinen yhteisarviointi Kriteeristandardit Vertaismoderointi	2 sensoria Sokkoarvostelu Keskiarvo	Ulkoinen arviointi Oppilaitosvierailu Pisteytyslomake	Kriteerimatriisit Sisäinen tarkistus Keskitytty näytemoderointi	Arviointilautakunta Oppilaitoskohtainen? Ulkoisia jäseniä Äänienemmistö
Oppiaine	Useampi oppiaine Pääaine tai sivuaine	Valinnaiset profiiliopinnot	Valinnainen	Useampi oppiaine Erikoistumisopinnot	Useampi oppiaine Erikoistumisopinnot

Taulukko Jani Vepsän diaesityksestä kuvataiteen alatyöryhmän kokouksessa 19.9.2024

Kansainväliset kartoitukset

Näkemyksiä hyödyntämismahdollisuuksista, Kuvataide (Vepsä 2024)

- **Koe- ja näyttömallit hyvin erilaisia, mitä hän piti hyödynnettävyyden kannalta erinomaisena tuloksena**
 - Sisältyy opintojaksosuorituksia, näyttötoita, käytännön kokeita ja kirjallisia kokeita
 - Kestoltaan eri pituisia koe-, suoritus ja näyttömalleja; vuosien, kuukausien tai vain päivien mittaisia
 - Sisältyy sekä keskitettyjä ja kansallisia että paikallisia ja oppilaitostason rakenteita
- **Hyödynnettävissä ennen kaikkea: tehtävätyyppi-referenssit ja kuvallisten tehtävien yhdenmukaisia järjestelyt**
- **Australian ja Pohjois-Irlannin mallit referenssinä kuvataiteen opetuksen ja arviointiosaamisen kehittämisessä**
- **Bulgarian, Irlannin ja Italian mallit joiltain osin sovellettavissa ylioppilastutkinnon kokeen kehittämisessä**
 - Bulgarian ja Irlannin mallien kirjallisissa kokeissa ylioppilastutkinnon reaaliaineiden kokeiden piirteitä
 - Bulgarian malliin sisältyvä kuvallinen tehtävä
 - Irlannin ja Italian mallit verrokkeina valmistavan näytön kehittämisessä (keskitetysti annetut temaattiset tehtävät sekä oman työskentelyn kirjallinen avaaminen kuvallisen tuottamisen rinnalla).

Kansainväliset kartoitukset

Johtopäätöksiä, Kuvataide (Vepsä 2024)

- **Näytössä voisi olla sekä produktio- että kirjallinen osa**, jotka pohjautuvat valtakunnallisiin teemoihin. Näytön painopiste suunnittelussa, kontekstisoinnissa, teknisessä hallinnassa, ilmaisussa ja arvioinnissa.
- **Näytön kesto voi vaihdella yhdestä päivästä moduulin mittaiseen suoritukseen**. Lyhyemmissä näytöissä voitaisiin painottaa produktio-osaa ja tiivistää kirjallinen osa esimerkiksi nk. taiteilijanlausunnoksi.
- **Digitaalisessa kokeessa monivalintatehtäviä ja avoimia kysymyksiä sekä tausta-aineistojen ja kuvakaappausten hyödyntämistä**. Mahdollinen kuvallinen tehtävä ja/tai kirjallisen vastauksen tukeminen kuvallisesti. Digitaalisen kokeen tehtävissä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin havainnointia, kuvailua, tulkintaa ja arviointia.
- **Digitaalisessa kokeessa voisi olla valmistavan näyttöön liittyviä kysymyksiä**. Valmistavan näytön teemat voisivat toimia yhtenä digitaalisen kokeen tehtäväryhmänä. Ideoi myös digitaalisen artefaktin liittämistä koepäivän tehtävien aineistoksi.
- **Kuvataiteen alatyöryhmä näkemys**
Etenkin Bulgarian, Irlannin ja Italian koe- ja näyttömallit voisivat tukea kuvataiteen ylioppilastutkinnon kokeen kehittämistyötä. Kartoituksen tuloksia olisi perusteltua hyödyntää kuvataiteen ylioppilastutkinnon kokeen kehittämistyössä myös yksittäisiä malleja laajemmin.

Kansainväliset kartoitukset

Johtopäätöksiä, Liikunta (Salin 2024)

- **Valtaosa näyttökokeista perustui yhteen tai kahteen näytettävään liikuntamuotoon, jonka kokelas sai itse valita. Tällainen soveltuisi Suomen high stakes kokeeseen melko huonosti**, koska osaamisen skaalaus koko arviointiasteikolle voisi olla vaikeaa. Koska kyse on vapaasti valittavasta kokeesta, todennäköisemmin sitä valitsivat liikuntaa pitkään harrastaneet, joiden osaaminen omassa liikuntamuodossa on huippua tai ainakin hyvää. **Arvioinnin yhdenmukaisuus olisi myös haastavaa** (miten verrata esim. Taiteellisia elementtejä sisältäviä lajeja raakaa voimaa vaativien lajien suorituksia keskenään?)
- **Muutamassa maassa oli käytössä laajemmat kokeet** (Unkari, Grönlanti, osin Hollanti), jotka edellyttivät monipuolista osaamista. Näissä käytössä olleet testit/mittaukset kuitenkin olivat **melko lailla lajispesifejä (urheiluvirittyneitä)**. Sinällään näistä voisi ottaa jossain määrin mallia, mutta luultavasti parempi olisi miettiä generisiä taitoja mittaavia, joiden yhtymäkohdat lajitaitoihin olisi lähinnä vaadittavan motorisen taidon kautta.
- Unkarin kokeessa on hyvä huomioida Unkarin koululiikunnan määrä (5h/ viikko joka vuosiluokalla 1 12, vrt. Suomi: lukio 57h/3v, Unkari 81h/1v).
- Objektiiivinen tulos jossain määrin mahdollinen, kuitenkin myös subjektiivinen arviointi (esim. Rytmikyky), soveltavien kokeiden arviointi subjektiivisesti (jos muu mittaus objektiivisesti ja vaikea soveltaa?)

Kansainväliset kartoitukset

Johtopäätöksiä, Liikunta (Salin 2024)

- Kirjallisen kokeen näkökulmasta pohdittavaksi nousevat, mitkä **sisällöt nykyisistä moduuleista nousevat sellaisiksi, joita voitaisiin tentata kirjallisessa kokeessa** ja tähän keskeisenä jatkokysymyksenä, **mitkä ovat sellaisia avoimia materiaaleja, joita voitaisiin käyttää materiaalina** esim. Ukk-instituutti, Olympiakomitea (?) ja minkälaista tukimateriaalia mahdollisesti pitäisi tuottaa.
- Lähitulevaisuuden näkökulmasta vaatisi
 1. tukimateriaalien tekemistä LI1 LI5 moduuleille
 2. pidemmällä aikavälillä oppikirjatyö LOPS20XX ajatellen (tai LOPS2021 tarkistus).

Kansainväliset kartoitukset

Johtopäätöksiä, Musiikki (Rikandi 2024)

- Kansainvälinen kartoitus ei tarjoa malleja, joita voisi hyödyntää sellaisenaan suomalaisen yo-kokeen kehittämisessä, koska verrokkimaiden opetussuunnitelmat ja koejärjestelyt poikkeavat monilta osin suomalaisista. Merkille pantavaa on kuitenkin, että jokaisen verrokkimaan kokeissa on sekä käytännöllinen että kirjallinen osio.
- Kartoituksen maista todetaan, että Suomen nykyistä musiikin lukiodiplomia ja lukion musiikinopetusta lähimpänä olivat Irlanti, Tanska, Australia ja Uusi-Seelanti. Näiden maiden kokeissa korostuivat luovuus ja käytännön muusikkous.
- Erityisesti Australiassa ja Uudessa Seelannissa musiikin loppukokeet olivat rakennettu tukemaan oppilaan henkilökohtaista kehittymistä muusikkona ja sisältämään monipuolisesti eri musiikin tekemisen muotoja eri musiikin tyylilajeissa. Kaikkien edellä mainittujen maiden kokeet sisälsivät yhteismusisointia.
- Oman maan musiikin tuntemusta testattiin jokaisessa verrokkimaassa.

Opetushallituksen seurantaryhmän tuloksista

Seurantaryhmä

Hallitusohjelman mukaisen valmistelun tukeminen 2024

- Tehtävänä tukea hallitusohjelman mukaisen uudistuksen valmistelua ja luoda edellytyksiä taito- ja taideaineiden kokeiden kehittämiseksi (toimikausi 5.4.2024-31.12.2024).
- Ohjasi ja koordinoi kuvataiteen, liikunnan ja musiikin alatyöryhmien työskentelyä > tarkasteli niissä tuotettuja näkemyksiä.
- Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin alatyöryhmät tuottivat alustavia ideoita ja näkemyksiä ylioppilaskokeiden lähtökohdiksi ja lähestymistavoiksi
- Seurantaryhmän muistiossa:
 - Lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon reunaehdot taito- ja taideaineiden kokeille
 - Yhteenvedot alatyöryhmien näkemyksistä ylioppilaskokeen kehittämisen tueksi
- Muistio luovutetaan Ylioppilastutkintolautakunnalle 11.2.2025 yhteistyössä järjestettävässä [Taito- ja taideaineiden kokeet ylioppilastutkintoon syksyllä 2029 -webinaarissa.](#)

Seurantaryhmän kokoonpano

Hallitusohjelman mukaisen valmistelun tukeminen 2024

- Puheenjohtaja: yksikön päällikkö, opetusneuvos Petri Lehikoinen, Opetushallitus
- Varapuheenjohtaja: pääsihteeri Tiina Tähkä, Ylioppilastutkintolautakunta
- Seurantaryhmän jäsenet:
 - opetusneuvos Mikko Hartikainen, opetusneuvos Alma Muukka-Marjovuo (vs. opetusneuvos Matleena Kohonen 24.4.–1.8.2024), opetusneuvos Matti Pietilä.
 - Seurantaryhmän sihteerinä toimi opetusneuvos Jaakko Jekunen.
- Toimikausi 15.4.2024–31.12.2024

Seurantaryhmän alatyöryhmät

Hallitusohjelman mukaisen valmistelun tukeminen 2024

Kuvataiteen alatyöryhmä

puheenjohtaja, opetusneuvos Mikko Hartikainen, Opetushallitus
erityisasiantuntija Virpi Britschghi, Ylioppilastutkintolautakunta
kuvataideopettaja Heikki Heinonen, Helsingin kuvataidelukio, Aalto-yliopisto
yliopistonlehtori Elina Härkönen, Lapin yliopisto
lehtori Piritta Malinen, Aalto-yliopisto, Kaurialan lukio
lehtori Reetta Nisonen, Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu
apulaisrehtori, kuvataiteen lehtori Aki Pulkkanen, Raahan lukio

Musiikin alatyöryhmä

puheenjohtaja, opetusneuvos Alma Muukka-Marjovuori, Opetushallitus
(24.4.–1.8.2024 vs. opetusneuvos Matleena Kohonen, Opetushallitus)
musiikin lehtori Reijo Aittakumpu, Sibelius-lukio
yliopistonlehtori Timo Kovanen, Jyväskylän yliopisto
musiikin lehtori Sanna Pasanen, Järvenpään lukio
musiikkikasvatuksen lehtori Rami-Jussi Ruode, Taideyliopisto
erityisasiantuntija Mikko Salmi, Ylioppilastutkintolautakunta
rehtori Kaisa Tikka, Helsingin luonnontiedelukio

Liikunnan alatyöryhmä

puheenjohtaja, opetusneuvos Matti Pietilä, Opetushallitus
liikunnan ja terveystiedon lehtori Josefina Koski, Sibelius-lukio
erityisasiantuntija Minka Lindroos, Ylioppilastutkintolautakunta (15.4.2024-4.9.2024)
tutkintosihteeri Tiia Kiuru, Ylioppilastutkintolautakunta (5.9.2024-31.12.2024)
kehittäjärehtori Jaakko Rainio, Hyvinkään lukio
apulaisprofessori Kasper Salin, Jyväskylän yliopisto
liikunnan opettaja Heikki Saloranta, Leppävaaran lukio
apulaisprofessori Arja Sääkslahti, Jyväskylän yliopisto

Sisältö

Opetushallituksen seurantaryhmän muistio

Seurantaryhmän

- Tausta ja prosessi
- Lukiokoulutuksen lähtökohdat ylioppilastutkinnolle
- Ylioppilastutkinnon reunaehdot taito- ja taideaineiden kokeille
- Kansainvälisten kartoitusten tuloksista ja johtopäätöksistä

Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin alatyöryhmän

- näkemyksiä valmistelussa tarkastelluista näkökulmista: oppiaineen lukiodiplomi, oppimäärä (LOPS2019) ja kansainvälisen kartoituksen tulokset
- näkemyksiä valmistavan näytön ja digitaalisen kokeen lähtökohdiksi
- näkemyksiä lähestymistavoiksi ylioppilaskokeen kehittämiseksi.

Lukiokoulutuksen reunaehdoista

Lähtökohtia taito- ja taideaineiden kokeille

Tiivis kuvaus reunaehdoista, joita lukiokoulutuksen lainsäädäntö ja opetussuunnitelman perusteet asettavat taito- ja taideaineiden kokeiden kehittämiseksi.

- Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmä ja oppimäärä
- Oppiaineryhmät, oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen
- Opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista
- Lukiokoulutuksen antamat tiedot ja taidot
- Paikallinen opetussuunnitelma
- Oppiaineiden omat ja yhteiset opintojaksot

Ylioppilastutkinnon reunaehdoja

Lähtökohtia taito- ja taideaineiden kokeille

- Taito- ja taideaineelle ominaista taiteellista ja taidollista osaamista osoitetaan erityisesti valmistavassa näytössä.
- Taito- ja taideaineen koe suoritettaisiin sekä oppiaineelle ominaisella suoritustavalla että kirjallisesti digitaalisessa kokeessa.
- Lähtökohtana valmistavan näytön hyödyntäminen digitaalisessa koesuorituksessa. Kokelaalta voidaan edellyttää esimerkiksi valmistavan näytön ja sen prosessin reflektointia.
- Valmistavan näytön järjestelyissä tulee varmistaa, että suoritus on kokelaan itsensä antama. Näytön antamisen materiaalien, välineiden ja olosuhteiden tulee olla riittävän yhdenmukaiset.
- Digitaalisen, kirjallisen kokeen lähtökohdat eivät eroa muiden tutkintoaineiden kokeista.
- Valmistavassa näytössä ja kirjallisessa kokeessa arvioidaan kokelaan osaamista, jota on tarkoitus arvioida eli opetussuunnitelman perusteissa kuvattua osaamista.

Ylioppilastutkinnon reunaehdoja

Lähtökohtia taito- ja taideaineiden kokeille

- Muut opinnot tai harrastukset voivat syventää oppiaineen osaamista, mutta eivät ole valmistavan näytön edellytyksenä.
- Taito- ja taideaineiden kokeet arvostellaan kriteeriperustaisesti. Kunkin taito- ja taideaineen kokeen arvostelukriteerit valmistellaan osana kehittämistyötä.
- Taito- ja taideaineiden kokeiden tehtävien tulisi olla riittävän tarkkarajaisia, jotta esimerkiksi riittävät arvostelun objektiivisuusvaatimukset toteutuvat.
- Kokeessa ja arvostelussa vältetään satunnaisia virheitä. Arvostelukriteerit on laadittu opetussuunnitelman tavoitteiden pohjalta, ja kaikki kokelaat arvostellaan niiden mukaisesti.
- Tässä vaiheessa ei voida vielä sanoa, millaisia valmistavan näytön ja kirjallisen kokeen tehtävät tulevat aikanaan olemaan. Valmisteluun tarvitaan paljon asiantuntijatyötä. Ylioppilastutkintolautakunta tekee yhteistyötä Opetushallituksen ja eri sidosryhmien kanssa.

Kuvataide

Alatyöryhmien näkemyksiä

- Keskeiseksi oppimäärän osaamisen tarkastelussa nousi opiskelijan kyky tehdä perusteltuja valintoja: Mitä, miksi ja miten teen? Miten valinnat, muoto ja sisältö tukevat toisiaan?
- Pidettiin tärkeänä, että ylioppilastutkinnon kokeessa olisi perusteiden mukaisesti mahdollisuus työskentelyvälineiden ja -materiaalien valitsemiseen ja perustelemiseen.
- Valmistavan näytön ja digitaalisen kokeen välille toivotaan rakentuvan yhteys esimerkiksi teemallisuuden tai reflektoinnin kautta.
- Valmistavan näytön samanaikainen toimeenpano lukioissa nähtiin parhaana ratkaisuna.
- Näytön järjestäminen lukiossa tulisi määritellä riittävän tarkasti määräyksissä ja ohjeissa. Esimerkiksi luettelo näytössä käytettävissä olevista materiaaleista ja välineistä olisi tarpeellinen.
- Pidettiin tärkeänä, että näytölle osoitettu aika ei rajaisi liikaa kuvailmaisun mahdollisuuksia.
- Keskeistä, että kokeessa olisi mahdollista osoittaa monipuolisesti oppimäärän mukaista osaamista.

Kuvataide

Alatyöryhmien näkemyksiä

- Pidettiin tärkeänä, että valmistava näyttö olisi hyödynnettävissä kirjallisessa kokeessa.
- Tehtävien jonkinasteinen valinnaisuus nähtiin luontevana ja tehtävissä tarkasteltavat visuaalisen kulttuurin osa-alueet vaihtelisivat tutkintokohtaisesti. Tehtävät pohjautuisivat teemaan tai teemoihin.
- Tehtäviä rajattaisiin visuaalisilla ja muilla aineistoilla. Aineistolähtöisissä tehtävissä osaaminen liittyisi visuaalisen kulttuurin tulkitsemiseen, kuvien merkityksiin sekä osallisuuteen ja toimijuuteen.
- Erilaisilla tehtävätyypeillä tuettaisiin erotteluvaatimuksen ja tarkkarajaisuuden toteutumista. Tehtävien toteutustavoissa olisi erilaisia rajauksia. Niissä edellytettäisiin myös kokeilua, soveltamista ja ratkaisujen perustelemista.
- Digitaalisen kokeen tehtävät voisivat olla kirjallisia, kirjalliskuvallisia ja kuvallisia tehtäviä. Pidettiin tärkeänä, että digitaaliseen kokeeseen sisältyisi myös kuvallisia tehtäviä.
- Arvostelukriteerit pohjautuisivat kuvataiteen oppimäärän tavoitteisiin, ei esimerkiksi yksittäisen ilmaisukeinon hallintaan. Valmistava näyttö arvosteltaisiin ensisijaisesti erillisenä kokeen osana.

Liikunta

Alatyöryhmien näkemyksiä

- Valmistelussa keskityttiin liikunnan oppimäärän tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin (LOPS2019) – ei lajilähtöisyyteen eikä kilpaurheiluun, vaan lukion liikuntakasvatukseen.
- Nykyisellään liikunnan lukiodiplomi antaa mahdollisuuden osoittaa myös kilpaurheilun kentillä harjaannutettua erityistä lajiosaamista.
- Liikunnan kansainvälisen kartoituksen mukaan useiden eri maiden käytännön kokeet olivat pääsääntöisesti hyvin lajispesifejä ja osittain esimerkiksi pelitilanteisiin perustuvia.
- Liikunnan valmistavassa näytössä olisi mahdollista käyttää lähtökohtaisesti geneeristen taitojen (liikkumis-, välineenkäsittely- ja tasapainotaidot) mittaustapoja, menetelmiä ja sisältöjä.

Liikunta

Alatyöryhmien näkemyksiä

- Valmistava näyttö olisi tarkoituksenmukainen tapa arvioida liikunnan opetuksen myötä saavutettujen taitojen oppimista eli kehollisten opetuksen tavoitteiden saavuttamista.
- Näin liikunnan valmistava näyttö toimisi tukena myös jatko-opintojen valintakokeissa, esimerkiksi opiskelun mahdollistavan riittävän taitotason osoittajana tai suuntautuneisuuden osoituksena jatko-opintoihin.
- Liikunnan digitaalinen koe olisi luonteva ja mielekäs mahdollisuus esimerkiksi liikunnan laaja-alaisen osaamisen sisältöalueiden arviointiin.
- Ainerajat ylittävät kysymykset (mm. TE, YH, FI, PS) mahdollistaisivat monipuoliset kysymykset.
- Liikunnan digitaalisessa kokeessa olisi mahdollista käyttää monipuolisia tehtäviä (esim. essee-, aineisto-, monivalinta-, prosessi- ja analysointitehtävät), joissa voitaisiin hyödyntää suomenkielisiä tiedejulkaisuja ja kansallisia liikkumissuosituksia.

Musiikki

Alatyöryhmien näkemyksiä

- Musiikin lukiodiplomissa arvokkaita elementtejä – ei suoraan sovellettavissa ylioppilaskokeeseen.
- Valmistava näyttö sisältäisi kaksi osiota: yhteismusisoinnin ja yksilöllisen suorituksen tehtäväkokonaisuudet. Kahdessa tehtävässä arvioitaisiin eri asioita.
- Musiikin valmistava näyttö edellyttäisi harjoitustiloja ja äänentoistolaitteita. Esitykset tallennettaisiin digitaalisesti ja lähetettäisiin ylioppilastutkintolautakunnalle heti suorituksen jälkeen.
- Arvostelukriteerit pohjautuisivat lukion opetussuunnitelman tavoitteisiin, keskittyen musiikillisen osaamisen eri osa-alueisiin, kuten tulkintaan, tekniseen hallintaan ja ohjelmiston vaativuuteen.
- Pidetään keskeisenä, digitaalisen kokeen tehtävät painottuisivat ja kytkeytyisivät soivaan musiikilliseen materiaaliin ja sen käsittelyyn. Tehtävät sisältäisivät myös luovan tuottamisen tehtäviä.

Musiikki

Alatyöryhmien näkemyksiä

- Pelkästään kirjoittamiseen perustuvaa digitaalista koetta ei nähdä mahdollisena oppiaineen ydintehtävän valossa.
- Tehtäväkokonaisuuksia hahmoteltiin neljä: musiikista kirjoittaminen, kulttuurinen osaaminen, luova tuottaminen ja kuuntelutehtävät. Kirjoittaminen tärkeää sitoa valmistavaan näyttöön.
- Kulttuurisen osaamisen kokonaisuudessa olisi vakio-osana suomalaisen musiikkikulttuurin tuntemisen osio.
- Teknologian käyttö mahdollistaisi luovan tuottamisen digitaalisessa kokeessa. Kuuntelutehtäviin voisi sisältyä soitintunnistuksia ja kuultujen elementtien analysointia.
- Ylioppilaskokeen osana olisi myös laaja-alainen osaaminen esim. yhdistämällä musiikkia muihin taiteenaloihin. Musiikin merkitys hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden tukena voisi olla osana tehtäviä.
- Lukiodiplomiperinteeseen olennaisena kuulunut julkinen esitys herätti työryhmässä keskustelua.

Alatyöryhmien yhteinen toive

Uutta oppimateriaalia ja pedagogiikan kehittämistä

- ”Koska koko visuaalisen kulttuurin kattavat opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt ovat laajoja, ylioppilastutkinnon kokeen toimeenpanon tueksi olisi tarvetta tuottaa uusia lukion kuva-taideopetuksen oppimateriaaleja.”
- ”Lähitulevaisuuden näkökulmasta vaatisi 1) tukimateriaalien tekemistä liikunnan LOPS2019-perusteisiin sekä 2) oppikirjatyö LOPS2019.”
- ”Koska musiikin opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt ovat laajat, musiikin ylioppilastutkinnon kokeen toimeenpanon tueksi tarvitaan uusia oppimateriaaleja lukion musiikinopetuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen.”

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos!

